Universitätsbibliothek Paderborn

Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us] eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et co[n]cionatoris Patauiensis eximii

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De remedijs [con]tra gula[m] [et] ebrietate[m]. Sermo. LXXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

Visual Library

Hec ſ. Tho. vbi ſ ar. ij. i ſolu. pmi arg. ¶ Ex
oibꝫ ſ pmiſſis p₃ q̄ ebrietas eſt ſine pctō: q̄n
pctm̄ veniale ⁊ q̄n mortale: ⁊ p ꝯñs quō ſit cu
ilibet vigilādū ne ſueꝫ crapl'a vel ebetate: iux
thēa. Rogemꝰ ſ deū qtūs i ſumēdis cib ⁊ po
tibꝫ ſua gr̄a nos pueniat cū bñdictiōe: ne tātū
malū icurramꝰ: ſ₃ p verā cibi ⁊ potꝰ tēpantiā
vitā mereamur eternā Amē

De remedijs ꝯtra gulā ⁊ ebrietatē.
Sermo. LXXII.

Attēdite ne forte
grauent̄ corda vr̄a crapula ⁊ ebrieta
te. Luc. xxj. ¶ In p̄cedētibꝫ ſmōibꝫ
audiſtis pl'a mala ⁊ nocumēta q̄ inferūt viciū
gule ⁊ ebetatꝫ. ⁊ final'r i p̄cedēti ſmōe audiſtꝫ
q̄n ebrietas ſit ſine pctō: q̄n pctm̄ veniale ⁊ q̄n
mortale: q̄ntū ēt peccāt iducētes alios ad ebe-
tatē. Nūc ꝯſeq̄nt̄ vidēduꝫ erit de remedijs ꝯ
gulā ⁊ ebrietatē: qbꝫ ꝯſideratꝫ hō facilꝰ poſſit
hꝰ vicia decliāre. Pro gr̄a Aue maria ¶ Attē
dite ne forte gra. corda vr̄a ⁊c. vbi ſ. ¶ Poſt-
q̄ꝫ vt audiſtꝫ i p̄cedētibꝫ mlt̄a mala comitant̄
hoiem ex gula ⁊ ebetate: necīū ē aliq̄ oñdere re
media qbꝫ hō adiuuet̄ ne i hꝰ mala ꝓlabat̄: q̄
rū aliq̄ dicā deo adiuuāte i pn̄ti ſermōe: dictu
rus reliq̄ in ſeq̄ntibꝫ

Remedia ꝯ gulā ⁊ ebrietatem	Inſtigatio nature.
	Atteſtatio figure ⁊ ſacre ſcripture.
	Cōfirmatio medicinal' cure.

Nā nos iducit ad tēpātiā et ſobetatē ¶ Prīo nā nos iſtigat ad fugiēdū gulā ⁊ ebe
tatē: ⁊ iducit ad tēperātiā ⁊ ſobetatē. ⁊ h̄ q̄dru
plicit̄. Prīo ex nāli hoīs diſpōne. Nā nā ōdit
hoī os puiſſimū r̄ſpectu corpis ſui i nūero aīa
liū: ⁊ dedit vnicū os. fecitq₃ iſtr̄m guſtꝰ breue
⁊ artū. Dꝫ eī vt ōr Ariſ. i li. de aīali. os puū: in
q̄ ſine dubio nā mouet hoīeꝫ tpare r̄cipe cibū
⁊ potū: ⁊ puo cibo aut potu eē ꝯtētū: ſm q̄ oñ
dit Sen̄. i q̄dā epl'a: dicēs q̄ q̄ vltra moduꝫ ſe
īgurgitat nō hō ſ₃ beſtia: imo nō vīuꝰ ſ₃ mor-
tuꝰ reputari dꝫ. Un̄ ōr ibidē. Taurꝰ ē magnū
aīal: ⁊ tn̄ pauciſſimoꝝ iugeꝝ paſcuis implet̄.
vna ſilua plībꝫ elephātibꝫ ſufficit. ⁊ hō t̄ra pa-
ſcit̄ ⁊ mari: imo ⁊ volatilibꝫ i aere. Et ex h̄ poſ-
ſet videri alicui q̄ nā magꝫ iſatiabilē appetitū
dediſſet hoī puo q̄ꝫ elephanti ⁊ tauro. Un̄ q̄rit
Sen̄. Quid igr̄ tā iſatiabilē nā nob aluū ōdit
vt cū tāmodica corpa dedit adhuc vinceremus
auiditatē edaciſſimoꝝ aīaliū: R̄ndet dicēs:
mīme. q̄ntulū eī ē qō nāe dat̄: puulo illa dimit
tit̄. Nō fames vēt̄rꝫ nob magꝫ ꝯſtat: ſed ābitio
Et vult dicere. ſic nā nob dedit pua corpa: ita
dedit nāle deſideriū ad pua alimēta. ⁊ iō natu
ra hoīs nō q̄nto: ſ₃ q̄ntulo ⁊ puulo dimittere ē
ꝯtēta. Fames eciā vētrꝫ puo ſedat̄: ⁊ vltra h̄ ap
petere nō ē hūanū nec rōnabile: ſ₃ ꝯ nām ⁊ be-
ſtiale. Nā ei paucꝫ minimiſq₃ ꝯtēta ē: vt ōr Bo-
etiꝰ. ij. de ꝯſol'. phīe. pſa. v. Et iō ōr Sen̄. q̄ fa
cile ē paſcere paucos vētres bn̄ iſtitutos: ⁊ ni-
hil aliō deſiderātes q̄ꝫ ipleri. q̄z puo fames ſe-
dat̄: ⁊ magꝫ faſtidit̄. In huiꝰ ēt ſignuꝫ nā dedit
hoī binas aures ⁊ geminos oculos: atq₃ alia in
ſtrumēta ſenſuū duplicata. os vo vnicum pti
nēs ad guſtū: iſtigās p h̄ nō q̄rere alimētū niſi
necīū ⁊ modicū. Itē dedit inſtr̄m guſtꝰ qō gu
la vocat̄ breue ⁊ artū. i. breuē trāſitū i trāſglu
tiēdo cibū: vix hn̄s latitudinē duoꝝ digitoꝝ.
ad denotādū q̄ nā nō q̄rit ōlectabilitatē ſ₃ ne-
ceſſitatē ciboꝝ. q̄ poſuit ita puū organū dele-
ctatōis guſtꝰ: vt i ſpināria q̄ ad guttur: in vē-
tre / corde / epate / ſplene / ſtomacho ⁊ ſingulis
mēbris varias iſirmitates ex ſupfluitate cibi ⁊
potꝰ. nūc febribꝫ: nūc colica: nūc paralyſi: nūc po
dag. ⁊ ſic de alijs. Un̄ Ber. i qbuſdā ſuis ſentē
tijs ⁊ i flor. ōr Deꝰ ordīauit modicā eē ptē dele
ctatōis i guſtu: ſ₃ magnā moleſtiā i illiꝰ abuſu
vt p h̄ hūani ſenſus r̄traherēt̄ ab exceſſiuo eſu
⁊ potu. Uoluptas em̄ corpis q̄ tāti hodie eſti-
mat̄ / vix duoꝝ digitoꝝ obtinet latitudinē. Et
huiꝰ tāmodice ptis tāexigua delectatio q̄nta
pat̄ ſollicitudīe: q̄ntā deinde parit moleſtiam
Hec ibi. Itē ōr Ber. i ſnia. Ex voluptate gut-
turꝫ monſtroſi dilatāt̄ renes ⁊ hūeri. hic tumē
tes creſcūt vētri: q̄ nō tā ipinguāt̄ q̄ꝫ ipugnan
tur a ruia. ⁊ dū onꝰ carnis oſſa n̄ ſuſtinēt / etiā
morbi varij generant̄. Ex q̄ ꝯcludit̄ q̄ modica
dꝫ eē ōlectatio vbi breuis ē trāſitꝰ. ¶ Scdō h̄ B
idē nā oñdit i mineralibꝫ. Nā ōr Solinꝰ ⁊ Al- Exēplū i mīerali
ber. li. mineraliū. q̄ dioniſiꝰ ē niger lapis int- bus
micās rubeis guttꝫ: vini odorē ſpirās: ⁊ odore
ſuo (qō mlt̄is mirabile videt̄) ebrietatē fugās.
Cuiꝰ rōnē Alb. ōr. Odor vini nō odore ſ₃ va-
pore opilādo ebetatē iducit. lapidis āt odor cū
ſimplex ſit ⁊ apitiuꝰ ⁊ vaporis vini expulſiuꝰ:
vaporē vini expellēdo / ſobetatē iducit ⁊ ebeta
tē repellit. Ametiſtꝰ āt ꝯtriū facit: q̄z ebetatē o-
perat̄: ⁊ guloſitatē ſibi ꝯtriā ⁊ inimicā oſtēdat ee
iuit. ¶ Tertio h̄ idē nā oñdit i elemētis. Nā
terra aquā ſup̄ ſe fuſaꝫ ſtatī ſorbet ⁊ ibibit. vi-
nū vo ſibi nō incorpat nec r̄cipit: vt ōr Alexā.
i ſignū q̄ ſm mr̄is nāe ꝯformitatē q̄ ē t̄ra (ter-
ra em̄ ē mr̄ oīm) debemꝰ fugere caſtrimargiā
⁊ ebrietatē: ſi volumꝰ nālē tenere generoſitatē
Un̄ ōr Alexā. Sic vndas vino p̄ponit ſobria
mr̄. Degeneres ꝓh dolor ebrij eē voluēt. q. d. ter
ra p̄eligit aquā vino: ſed ebrij ꝯtriū faciūt. ⁊ ſic
degenerāt: q̄z nō ſequūt̄ nām mr̄is. ¶ Quar- C
to h̄ nā oñdit i plātis. Un̄ Ariſt. i li. de aīali. ōr
q̄ arbores aliq̄ ꝓpē mlt̄itudinē cibi ſt̄ ifructu-
oſe. ſic̄ exēplificat de ſalice. Sic reuera ad l'raꝫ
ſemē guloſoꝝ ⁊ eboꝝ ē ifecūdū ⁊ ad fructū ie-
ptū. q̄z corpe p ebetatē ſupflue hūectaꝰ ſemē fit
hūidū ⁊ aq̄ſū: ⁊ p ꝯñs ad gnātiōeꝫ ieptū. Glu
tinoſa em̄ ſeīa plēarie digeſta ſt̄ fecūda: vt oñ-
dit Ariſt. i ꝓble. Etiā coꝝ volūtas ⁊ arbitriū p
h̄ ihabilitat̄ moral'r ad boī opis fructū ꝓducē
dū. ſic̄ ō eis ōr Sap. iij. Uana ē ſpes illoꝝ ⁊ la

boꝛes ſine fructu. ad ſobꝛietatē igit̃ ⁊ abſtinē/
tiā ⁊ ad gule fugā īducit īſtigatio nāe. ¶ Se
cūdo ad idē īducit atteſtatio figure ⁊ ſacre ſcri
pture. Qui eñ coꝛpa ſua nimis guloſe nutri/
unt/ſpm̄ ſuū ī ꝓfundū miſie ⁊ vicioꝝ mergūt
Coꝛpa eñ nimis delicate nutrita ſũt de eq̄ꝝ in
domitoꝝ nā. q̄ nimis paſti trāſeūtes p viā ru/
piū ⁊ fluuioꝝ: p̄cipitāt ſeſſores eoꝝ. Et iō ꝓ ſa
lute eq̄ratiū ē eq̄s p̄mo domare: poſtea eq̄tare
ſcḋm illō pſ. In chamo ⁊ freno maxil. eo. ꝯſtri.
⁊c. Eq̄ ſt̃ caro hūana: ſcḋm illō Eſa. xxxi. Eq̄ coꝝ
caro ⁊ nō ſpūs. ſeſſoꝛ ṽo ē rō vl' aīa. ⁊ dū coꝛp⁹
abſtinētia ⁊ ſobꝛietate domat̃: ad oē bonū ducē/
te rōne dirigit̃. Vñ poeta. Laſciuit raro nō bñ
paſta caro. E cōtra ſi coꝛp⁹ nimis delicate nu/
triat̃: nec freno abſtinētie ⁊ frugalitatꝭ ꝯſtriga
tur moꝛe idomiti eq̄: equ⁹ ⁊ ſeſſoꝛ p̄cipitat̃. Cu
ius figura clare hr̃ Exod. xiiij. vbi Pharao et
exercit⁹ ei⁹ ī mari rubꝛo p̄cipitati īteriērūt: ⁊ ſil'
cū eq̄s ſeſſores deſcēdētes ī ꝓfundū q̄ſi lapis
ſūmerſi fuerūt. Mare rubꝝ ē gule viciū. qḋ bñ
dr̃ mare. q2 ſicͭ in mare oīa flumīa īrāt ⁊ nō re
dūdāt: ſic ī vētres guloſoꝝ oīa q̄ repiunt̃ ī ae
re/terra ⁊ aq̄ īmergūt̃ nec īplet̃. Guloſ eñ nō
ſufficiūt fruct⁹ arboꝝ: genera leguminū: ñ ra
dices herbaꝝ: nō piſces marꝭ: nec beſtie terre:
nō aues celi: vt dr̃ Inno. d̄ vil. ꝯdi. hūa. Quic/
q̄d eñ auiū volitat: q̄cq̄d piſciū natat: q̄cq̄d fe
raꝝ diſcurrit: ī nr̃is vētribꝰ ſepelit̃: ait Señ. in
li. declamat̃. In h̄ mare equ⁹ ⁊ caro ſe ſil' īmer
gūt ⁊ aīam ac ſpm̄ oēſq3 ſil' ṽtutes ī p̄cipitiū
ducūt. Vñ Gre. ī moral'. Dñante carnis vicio
oīa q̄ hoīes bñ egerūt ꝑdūt. ⁊ dū vētri nō reſi/
ſtit̃ ſil' cūcte ṽtutes obꝛuūt̃. Tal' equ⁹ ſcḋm pſ.
ē fallax ad ſalutē niſi rōne regat̃. Pñt āt h9 eq̄
vigilijs ⁊ ōronibꝰ/ieiunijs/documētis ⁊ exem
plis: ⁊ laboꝛe ꝯtinuo domari. Ꝓpt̃ea ſalua
toꝛ ī th̄eāre hoꝛtat̃ nos crapulā ⁊ ebꝛietatē fu/
gere. ¶ Et ad fugiēdā gulā ſcp̄tura ſac̄ ponit
eſcā neccīā ñ delicatā. ſ. panē ⁊ aquā di. Eccl. xx
ix. Initiū vite hoīs panis ⁊ aq̄. Iō de⁹ a p̄nci/
pio ꝯſtituit hoī ibꝰ idē alimētū cū alijs aīalibꝰ:
vt vitarꝫ ſupfluū di. Geñ. j. Ecce ego dedi vo
bis oēm herbā afferētē ſemē ſup t̃rā: ⁊ vniuer
ſa ligna ī ſemetip̄is ſemē ſui generis hñtia. vt
ſint vob ī eſcā: ⁊ cūctꝭ aīantibꝰ t̃re. Monet igr̃
ſcp̄tura freq̄nt̃ viuere ſobꝛie: ſicut apparet ī mlͭ
tis paſſibꝰ biblie: de q̄bꝰ pauca ſufficiat addu
cere. Vñ apl's dr̃. j. ad Theſ. v. Vigilem⁹ ⁊ ſo
brij ſim⁹. Itē. j. Pe. iiij. Eſtote itaq3 prudētes
⁊ ſobꝛij. Et. ij. ad Tim. iiij. Miſteriū tuū īple
ſobꝛi⁹ eſto. Hoc idē etiā pꝫ p pl'a exēpla ſcp̄tu
re ſacre. Vñ Dañ. j. Daniel cū ſocijs ſuis ele/
git veſci leguminibꝰ: ⁊ aq̄ ad bibēdū fuerūt ꝯtēti
cibo r̃gio ſpꝛeto ⁊ ꝯtēpto. Itē idē daniel ꝑ tres
hebdomadas panē deſiderabilē comedit: ⁊ ca
ro ⁊ vinū nō īt̃roiert̃ ī os ei⁹. Dañ. x. Itē Heli
as a vidua ſareptana ñ petiuit d̄licata: ſ3 pau
lulū aq̄ ⁊ buccellā pāis. iij. Reg. xvij. Ꝓpt̃ea
cūdē ī mōte dei oreb poſt lōgū ieiuniū angel⁹
pauit p vas aq̄ ⁊ ſubcinericiū panē. iij. Regū
xix. Rurſus Dauid nimis ſitiēs aquā ꝯcupi/
uit: oblatā aūt de ciſterna bethleē: q2 eā nimis
auide ꝯcupierat/bibere renuit. ij. Regū. xxiij.
Itē durā dietā īpoſuit dñs Ezechieli ꝓphe di.
Sume tibi frumētū ⁊ hoꝛdeū ⁊ fabā ⁊ lentē ⁊
milliū ⁊c. Ezech. iiij. Nō dr̃ ibi panē aut vinū
Itē panē ⁊ pulmētū miſit dñs p Abac̄ ꝓphaꝫ
Danieli ī lacu leonū. Dañ. xiiij. Ꝓpt̃ea d̄ Ioā
ne baptiſta pl⁹ q̄3 ꝓpha legit̃: q̄ ei cibꝰ erat mel
ſiluestre ⁊ locuſte Mat. iij. ⁊ Mar. j. Et d̄ his
ſũt īnūera exēpla ſctōꝝ ſcp̄ta: q̄ legēti ſunt palā
mā̄ifeſta. Hec oīa parit̃ ⁊ exēpla ſcp̄ture ſacre
bñ notauit btūs Ber̄. ī q̄dā ſer. Et hr̃ etiā ī flo
ri. li. v. c. xxix. di. Abſtiebo a vino: q2 ī vino ē lu
xuria. aut ſi īfirm⁹ ſum modico vtar. abſtine/
bo a carnibꝰ: ne dū nimis carnē nutriā ſil' ⁊ car
nis vicia nutriant̃. Panē ip̄m cū mēſura ſtu/
debo ſumere: ne aut onerato vētre ſtare ad orā
dū tedeat. aut ſimplici q̄dē aq̄ me īgurgitare
aſſueſcā: ne diſtēſio vētrꝭ ad titillationē ꝑtigat
libidis. Hec Ber̄. Ꝓpt̃ea oīs creatura nob
ſuadet ſobꝛietatē ⁊ frugalitatē. q2 ī oī creatura
ē cert⁹ mod⁹ ⁊ mēſura: ⁊ q̄lib3 creatura certꝭ li
mitibꝰ ē clauſa: ſcḋm q̄ dr̃ Sapiēs dño deo Sa
pīe. xj. Oīa ī mēſura/nūero ⁊ pōdere diſpoſuiſti.
Oīm eñ nā ꝯſtātiū poſit⁹ ē t̃min⁹ augmē
ti ⁊ diminutōis. ij. de aīa. Et nālia deſideria ſũt fi
nita: dr̃ Señ. ī q̄dā epl'a. Turpiſſime igit̃ oꝛdī
nē oīs creature exit: q̄ gule vicio allect⁹ ebꝛie/
tati ⁊ voꝛacitati deſuit: modū ſe replēdi ⁊ refi
ciēdi īgrat ⁊ neſcit. Cui⁹ turpitudinē admira
tur Señ. ī q̄dā epl'a di. Quid turpi⁹ homī q̄3
pl⁹ īgerere q̄3 poſſit digerere: ⁊ ſtomachi ſui ne
ſcire mēſurā. ¶ Tertio ad fugiēdū gulā nos
īducere dꝫ medicinal' cura. Nā dr̃ Cōſtātin⁹ in
viatico: q̄ ſcḋ Galen⁹ interogat⁹ a q̄dā q̄ ē ꝑfe
cta medicina: r̄ñdit: abſtinētia. Et exhic vt re/
oꝛ venit iſta famoſa ꝓpoſitio Abſtinētia ē opti
ma medicīa. Et ꝯcoꝛdat ſcp̄tura q̄ ait Eccl. xxx
vij. Qui abſtinēs eſt adijciet vitā. ⁊ Eccl. xxxi.
Sōn⁹ ſanitatꝭ ī hoīe parco: doꝛmiet vſq3 ma/
ne ⁊ aīa ei⁹ cū ip̄o iocūdabit̃. Et ibidē dr̃. Exul
tatio aīe ⁊ coꝛdis vinū moderate ſumptū. Et
Hiero. ꝯ̄ Iouiñ. ſicͭ ī p̄cedētibꝰ dixi: dr̃ Hypo
cratē dixiſſe: q̄ craſſa ⁊ obeſa coꝛpa q̄ mēſurā
creſcēdi īpleuerūt: niſi cito ablatōe ſāguis mīu
ant̃/ī paralyſim ⁊ peſſima moꝛboꝝ gnā erūpere
Et Galen⁹ vir doctiſſim⁹/hypocratꝭ īterps ait
Quoꝝ ars ⁊ vita ſagēa ē: nec viuere poſſe diu
nec ſanos eē/nimio ſanguie ⁊ adipe īuolutos
⁊c. Ad idē Ariſt. ī p̄n⁹ ꝓble. q̄rit. Ꝓpt̃ qḋ ma
gne ſupabūdātie cibi ⁊ pot⁹ egritudines ḡue
ſcāt: R̄ñdit q̄ hui⁹ rō ē. q2 tales exceſſ⁹ cibi et
pot⁹ cānt ī coꝛpe mltͭitudinē hūoꝝ ſupfluoꝝ:
q̄ caloꝛē inatū ſuffocāt ⁊ d̄bilitāt: ⁊ ſic hoīeꝫ in
diſponūt: ſcḋm illō Eccl. xxxvij. In mltꝭ eſcꝭ erit
īfirmitas. Et ibiō. ꝓpt̃ crapulā mlͭti p̄ierūt. Ro
gem⁹ g̃ deū vt grām vere abſtinētie ꝯtra gulā
⁊ ebꝛietatē nob donet: p quā ⁊c.

D
Equ⁹ idomitus ē coꝛp⁹ delicate nutritum

E
Cibꝰ neccīarius ñ delicatus ſumēd⁹ eſt

Ex: plus

F
Medicinal' cura inducit ad fugiēdū gulam